

ТРАНСАТЛАНТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ: САЩ И КАНАДА

ЕС, САЩ и Канада споделят ценностите на демокрацията, правата на човека, икономическата и политическата свобода, както и общи интереси в областта на външната политика и сигурността. Всеобхватното икономическо и търговско споразумение между ЕС и Канада за и Споразумението за стратегическо партньорство бяха подписани на 30 октомври 2016 г. и получиха одобрението на Европейския парламент на 15 февруари 2017 г. Преговорите за сключване на Трансатлантическо партньорство за търговия и инвестиции между ЕС и САЩ, чието начало беше поставено на 8 юли 2013 г., бяха преустановени след избирането на Доналд Тръмп за президент.

ВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ ЕС И САЩ В ОБЛАСТТА НА ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА

Въпреки че ЕС и САЩ не са единодушни по всички въпроси на външната политика, те остават един за друг най-важните и надеждни съюзници. Техните ангажименти в областта на външната политика издържаха в продължение на много десетилетия въпреки развитията в политическите конфигурации и геостратегическите промени и от двете страни. Партньорите са работили в тясно сътрудничество в продължение на много години, като се консултират помежду си относно своите международни приоритети и често работят за прокарването на припокриващите се интереси в рамките на многостранни форуми.

Обаче след изборите за президент в САЩ от 8 ноември 2016 г. възникнаха множество въпроси и безпокойства относно външнополитическите отношения между ЕС и САЩ. ЕС и САЩ продължават да си сътрудничат по редица въпроси и географски контексти; независимо от това, в отношението на САЩ към ЕС и към трансатлантическия алианс е настъпила промяна след встъпването в длъжност на президента Доналд Тръмп.

Тази промяна може да се види в силно различаващи се мнения, изразени от страна на САЩ и ЕС, по ключови въпроси (като например изменението на климата, многостранното сътрудничество и фалшивите новини), както и от неотдавнашните решения на администрацията на САЩ съвсем за преместване на посолството на САЩ в Израел от Тел Авив в Ерусалим, за оттегляне на САЩ от Съвместния всеобхватен план за действие (СВПД) и за налагане на мита върху вноса на стомана и алуминий, които ще окажат въздействие върху ЕС.

Въпреки тази промяна на отношенията САЩ продължават да бъдат надежден партньор в областта на сигурността за редица държави — членки на ЕС,

както се вижда от сътрудничеството между съюзниците от Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО). Например беше развито ефективно сътрудничество между НАТО и мисиите на ЕС по линия на Общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО) на места като Афганистан, Ирак, Косово, Босна и Херцеговина и в региона на Африканския рог.

ПОЛИТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЕС И САЩ В РАМКИТЕ НА ПРОЦЕСА НА ТРАНСАТЛАНТИЧЕСКИЯ ДИАЛОГ МЕЖДУ ЗАКОНОДАТЕЛИТЕ (ТДЗ)

Контактите между Европейския парламент и Конгреса на САЩ датират от 1972 г. През 1999 г. отношенията им преминаха на по-високо равнище и бяха институционализирани със създаването на Трансатлантическия диалог между законодателите (ТДЗ). ТДЗ обединява членове на Европейския парламент и членове на американската Камара на представителите на провеждани два пъти годишно междупарламентарни заседания, едното в САЩ, а другото в Европа. 82-рото междупарламентарно заседание беше проведено в София, България, през юни 2018 г. В края на срещата беше постигнато съгласие за съвместна декларация, в която се подчертава решимостта на двете страни да засилват сътрудничеството си в контекста на общите предизвикателства.

Законодателите, участващи в тези провеждани два пъти годишно заседания, обменят мнения по други ключови политически въпроси от взаимен интерес, като се започне от т.нар. група „Ислямска държава“ в Близкия изток и Северна Африка и се стигне до координирането на международните наказателни санкции. Въпреки че трансатлантическите гледни точки се доближават в редица области, размяната на гледни точки между законодателите показва също така различия по ключови политически въпроси. Значението на този трансатлантически политически диалог не бива да се подценява, особено като се имат предвид правомощията на Конгреса на САЩ, например да разрешава намесата на САЩ в световни кризи и да определя участието на САЩ в институциите за глобално управление. В рамките на Трансатлантическия диалог между законодателите (ТДЗ) се водят редовни разисквания също така относно търговските отношения между ЕС и САЩ, както и относно световните финансови предизвикателства, сигурността в кибернетичното пространство и свободата на интернет.

ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЕС И САЩ

До 2017 г., търговските отношения между ЕС и САЩ бяха доминирани от преговорите за Трансатлантическо партньорство за търговия и инвестиции (ТПТИ). Въпреки скромния напредък, постигнат по време на кръговете от преговори, останаха значителни различия и преговорите не бяха приключени при администрацията на президента Обама. Администрацията на президента Тръмп е приела коренно различен подход към търговските отношения между ЕС и САЩ. Като поставят собствените си национален интерес на първо място и като се опитват да ребалансират търговските дефицити с други държави, САЩ оказват натиск върху партньорите чрез налагане на високи вносни мита за определени

продукти, за да защитят собствените си индустрии и да получат повече достъп до пазари в държавите партньорки. На 1 юни 2018 г. администрацията на САЩ наложи мита върху стоманата и алуминия от ЕС и заплаши да наложи мита върху автомобили. В същото време САЩ обръщат гръб на многостранния подход в рамките на Световната търговска организация (СТО). Това ново отношение е довело до напрежение в търговските отношения САЩ с ЕС и с други партньори. ЕС е подал жалба в рамките на СТО срещу митата за стомана и алуминий и на свой ред въведе вносни мита върху продукти от САЩ с цел ребалансиране на цялостния търговски обмен между ЕС и САЩ. През лятото на 2018 г. ЕС и САЩ започнаха преговори за прекратяване на тази негативна спирала и за проучване на възможностите за постигане на споразумение за взаимни тарифни намаления.

Независимо от тона на дискусиата, икономиките на ЕС и САЩ все още са отговорни заедно за почти 50 % от световния брутен вътрешен продукт (БВП) и една трета от световната търговия. През 2017 г. ЕС поддържа позицията си на най-голям търговски партньор на САЩ по внос на стоки — преди Китай и Канада, партньор на САЩ в рамките на Северноамериканското споразумение за свободна търговия (НАФТА).

През 2017 г. САЩ бяха основната дестинация за износ на стоки на Съюза, като те усвоиха 20 % от общия износ на ЕС (в сравнение с 10,5 %, съответстващи на Китай). САЩ бяха вторият най-голям търговски партньор на ЕС по отношение на вноса и на него се падаха 13,8 % от общия размер на внос на стоки в ЕС. В това отношение САЩ изостават в сравнение с Китай, който е осигурил 20,2 % от общия внос на ЕС, но изпреварват Русия и Швейцария, които са осигурили съответно 7,8 % и 5,9 % от общия внос на ЕС.

Търговия със стоки между ЕС и САЩ за периода 2015—2017 г. (в милиарди евро)

Година	Внос на стоки от САЩ в ЕС	Износ на стоки от ЕС в САЩ	Салдо на ЕС (стоки)
2015 г.	249.4	371.3	+122.0
2016 г.	250.5	363.7	+113.2
2017 г.	256.2	375.8	+119.7

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

Износът на услуги на ЕС към САЩ се е повишил между 2014 г. и 2016 г., както и вносът на услуги от САЩ. Въпреки това спадът в износа на услуги на ЕС през 2016 г., доведе до 1,3 млрд. евро излишък за САЩ при търговията с услуги с ЕС.

Търговия с услуги между ЕС и САЩ за периода 2014—2016 г. (в милиарди евро)

Година	Внос на услуги в ЕС от САЩ	Износ на услуги от ЕС в САЩ	Салдо на ЕС (услуги)
2014 г.	190.4	196.2	+5.9
2015 г.	205.5	223.4	+17.9

2016 г.	219.3	218.0	-1.3
---------	-------	-------	------

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

ЕС и САЩ са най-големите инвеститори един за друг. През 2016 г. инвестициите са се увеличили за ЕС и са отбелязали спад за САЩ. Това е довело до по-нататъшно укрепване на положителното салдо на ЕС, което възлиза на 352,9 млрд. евро. Може да се твърди, че двустранните преки инвестиции, които по своето естество представляват дългосрочен ангажимент, са движещата сила на трансатлантическите търговски отношения. Това се подсилва от факта, че търговията между дружествата майки и свързаните предприятия в ЕС и САЩ представлява повече от една трета от цялата трансатлантическата търговия. Приблизителните оценки сочат, че дружествата от ЕС и САЩ, осъществяващи дейност на територията на партньора си, осигуряват работни места за повече от 14 милиона души.

Стойност на двустранните инвестиции между ЕС и САЩ (милиарди евро)

Година	Преки чуждестранни инвестиции на САЩ в ЕС	Преки чуждестранни инвестиции на ЕС в САЩ	Салдо
2016 г.	2 391.1	2 744.0	+352.9

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

ПОЛИТИЧЕСКИ ДИАЛОГ ЕС—КАНАДА

Канада е един от най-старите и най-близките партньори на Европейския съюз. Двустранните отношения започнаха през 1950-те години на миналия век на чисто икономическа основа и през годините прераснаха в тясно стратегическо партньорство. ЕС и Канада работят в тясно сътрудничество по глобални предизвикателства като въпроси на околната среда, изменението на климата, енергийната сигурност и регионалната стабилност. Канада дава своя редовен принос за мисиите на ЕС по линия на ОПСО (например полицейските мисии на ЕС в Афганистан и палестинските територии) и участва също така в [мисиите на ЕС за наблюдение на избори](#).

Рамковото споразумение за търговско и икономическо сътрудничество между ЕС и Канада от 1976 г. е първото официално споразумение от този вид, което тогавашната Европейска икономическа общност подписва с индустриализирана държава. Това беше последвано от Декларацията относно трансатлантическите отношения, приета през 1990 г., с която се разширява обхватът на контактите и се установяват редовни срещи на високо равнище и на равнище министри.

От този момент представителите на ЕС и на Канада провеждат редовни срещи с цел обмен на мнения на всички равнища — от двустранни срещи на високо равнище на ръководители до срещи между длъжностни лица по конкретни въпроси, включително в различни многостранни форуми. В периода 2013-2014 г. ЕС и Канада проведоха преговори, насочени към повишаване на

равнището на отношенията и в рамките на Всеобхватно икономическо и търговско споразумение (ВИТС) и Споразумение за стратегическо партньорство (ССП).

Споразумението за стратегическо партньорство е политическо споразумение, чиято цел е да укрепи двустранното сътрудничество в редица области от външната политика и различни сектори, в т.ч. международния мир и сигурност, борбата с тероризма, управлението на кризи, морската сигурност, глобалното управление, енергетиката, транспорта, научноизследователската и развойната дейност, здравеопазването, околната среда и изменението на климата. То цели подобряване на формите на сътрудничество, които засягат пряко гражданите, включително програмите, свързани с младежта, образователните и културните програми, консулската закрила и различните форми на обмен между хората (people-to-people exchanges).

Споразумението за стратегическо партньорство беше подписано от Канада и ЕС на 30 октомври 2016 г. на срещата на най-високо равнище между ЕС и Канада и получи одобрението на Европейския парламент през февруари 2017 г. Големи части от Споразумението за стратегическо партньорство са в сила временно от 1 април 2017 г. и в момента ССП преминава през съответните парламентарни процедури за одобрение, с цел да се осигури пълното му влизане в сила.

В допълнение към диалога между изпълнителните органи на ЕС и Канада, членовете на Европейския парламент и канадските им колеги провеждат редовни срещи. Ежегодно се провеждат междупарламентарни заседания, които се допълват от други форми на междупарламентарен обмен в работните групи и между делегациите.

Освен че представляват форум за обсъждане на текущите преговори, тези заседания позволяват да бъдат изразени позиции по спорни въпроси като въздействието върху околната среда на експлоатацията на битуминозни пясъци и на шистов газ, политиките в областта на рибарството и въпроси, свързани с хуманното отношение към животните (включително лова на тюлени). Тези въпроси, предизвикващи разногласие, не накърняват отличните като цяло отношения между двете страни, което е довело до важни резултати, като например постигането на пълна визова реципрочност между ЕС и Канада през декември 2017 г.

Делегацията на Парламента за връзки с Канада заседава редовно през годината, за да подготвя междупарламентарните заседания. 39-ото междупарламентарно заседание се проведе в Отава и Британска Колумбия, Канада, през май 2018 г.

ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЕС И КАНАДА

Всеобхватното икономическо и търговско споразумение (ВИТС) е отражение на положителните тенденции в търговските отношения между ЕС и Канада през последното десетилетие. Преговорите за Всеобхватно икономическо и търговско споразумение (ВИТС) между ЕС и Канада, започнали през 2009 г., бяха приключени през 2014 г. Текстът беше подписан на срещата на най-високо равнище ЕС-Канада на 30 октомври 2016 г., а Европейският парламент даде одобрението си на 15 февруари 2017 г. Сега то трябва да бъде ратифицирано

от държавите членки в съответствие с техните вътрешни конституционни разпоредби. Временното прилагане на частите, които попадат в компетентността на ЕС, започна на 21 септември 2017 г.

Това е бѐде първото всеобхватно икономическо споразумение на ЕС със силно индустриализирана държава. ЕС и Канада взаимно отвориха своите пазари за стоки, услуги и инвестиции, включително и чрез възлагане на обществени поръчки. През първата година от прилагането на Споразумението износът за Канада се е увеличил с общо 7 %, като данните за машини, фармацевтични продукти и селскостопански продукти са по-високи.

ВИТС е също така първото двустранно споразумение на ЕС, което включва специална инвестиционна съдебна система (ИСС) за разрешаване на инвестиционни спорове между инвеститори и държави. Поради своя иновативен характер и факта, че общественият дебат по него не е приключил в множество държави, ИСС ще остане извън обхвата на временното прилагане на Всеобхватното икономическо и търговско споразумение (ВИТС). Освен това ВИТС съдържа ясно заявление относно правото на регулиране от страна на правителството за обществени цели, що се отнася до общественото здраве, безопасността, околната среда, обществения морал, социалната защита и защитата на потребителите.

Както Канада, така и ЕС са засегнати от наложените от САЩ нови вносни мита върху стоманата и алуминия и те споделят възгледа, че тези мита не са нито икономически обосновани, нито са съвместими с правилата на СТО. В резултат на това ЕС и Канада, заедно с други защитници на основаната на правила търговия, засилиха диалога помежду си по въпроси на търговията.

През 2017 г. ЕС беше вторият най-голям търговски партньор на Канада след САЩ и на него се падат 9,6 % от общия размер на канадския износ и внос на стоки. През 2017 г. ЕС е осъществил износ на стоки за Канада на стойност 37,7 милиарда евро и е внесъл канадски стоки на стойност 31,4 милиарда евро. Канада се нарежда на 10-то място сред международните търговски партньори на ЕС през 2017 г. Основните стоки, търгувани между двамата партньори, са машините, транспортното оборудване и химическите продукти.

Търговия със стоки между ЕС и Канада за периода 2015—2017 г. (в милиарди евро)

Година	Внос на стоки от Канада в ЕС	Износ на стоки от ЕС в Канада	Салдо на ЕС (стоки)
2015 г.	28.0	35.1	+7.1
2016 г.	29.2	35.2	+6.1
2017 г.	31.4	37.7	+6.3

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

Търговията с услуги е важна част от търговските отношения между ЕС и Канада. През 2016 г. стойността на износа на услуги от ЕС за Канада нарасна в сравнение с 2014 г. на 18,5 млрд. евро, а стойността на вноса на услуги в Съюза от

Канада нарасна на 11,8 млрд. евро. Транспортът, пътуванията, застраховането и комуникацията са някои примери за често търгувани услуги между ЕС и Канада.

Търговия с услуги между ЕС и Канада за периода 2014—2016 г. (в милиарди евро)

Година	Внос на услуги от Канада в ЕС	Износ на услуги от ЕС в Канада	Салдо на ЕС (услуги)
2014 г.	11.0	16.6	5.5
2015 г.	11.6	18.0	6.4
2016 г.	11.8	18.5	6.7

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

Що се отнася до преките чуждестранни инвестиции, ЕС инвестира повече в Канада, отколкото Канада в ЕС. През 2016 г. наличните преки чуждестранни инвестиции на ЕС в Канада възлизаха на 264,6 милиарда евро. Канадските налични инвестиции в ЕС бяха оценени на 250,1 млрд. евро.

Стойност на двустранните инвестиции между ЕС и Канада (милиарди евро)

Година	Преки чуждестранни инвестиции на Канада в ЕС	Преки чуждестранни инвестиции на ЕС в Канада	Салдо
2016 г.	250.1	264.6	+14.5

Източник: Европейска комисия, Генерална дирекция „Търговия“

Tuula Turunen / Mario Damen
09/2018

